

տպագրութեան 200 ամեակին առիթով, տպուած Մատրաս Հոկտեմբեր 1794ին: Ս. Պատարագին ներկայ էր Հնդկաստանի մէջ Նոր Զելանտայի Դեսպան Մեծայարգ Տիար Նիեոլաս Պրիտն - Հայ Մօր գաւակ -:

Սրբազան Հայրը Կալկաթա իր կեցութեան օրերուն զբաղեցաւ գաղութի ու Մարդասիրաց նեմարանի հարցերով:

Նոյեմբեր 29-ին եկեղեցւոյ Վարչութեան անդամներով այցելութիւն մը տուաւ Տիւր Սթէյքսմըն անգլիատառ թերթին, ու կէս միլիոն րուպի - շուրջ 20 հազար Ամերիկեան տոլար - նուիրեցին Հնդկաստանի մէջ տեղի ունեցած երկրաշարժի առիթով: Այս նուիրատուութիւնը լաւ անդրադարձ ունեցաւ Պետական ու ժողովրդական շրջանակներու մէջ:

Սրբազան Հայրը հանդիպում ունեցաւ եկեղեցւոյ Վարչութեան, ձեմարանի հոգեբարձուներու, ուսուցչական կազմի եւ

աշակերտութեան հետ: Փոխանակուեցան կարծիքներ ու կազմուեցան ծրագիրներ ձեմարանի աշակերտութեան թիւը աւելցնելու ու պայմանները բարելաւելու համար: Մարդասիրաց նեմարանը հիմնուած է 1821ին ու այսօր ունի շուրջ 70 երկսեռ աշակերտներ: Վերջին երկու տարիներու ընթացքին աշակերտներ կու գան Հայաստանէն:

Դեկտեմբեր 1ին Թեկերաֆ անգլիատառ թերթի թղթակիցը երկու ժամուայ հարցազրոյց մը ունեցաւ Ադան Սրբազանի հետ: Հայութիւնը եւ Կալկաթահայութիւնը կորիզը կը կազմէին հարցազրոյցին:

Սրբազան Հայրը իր առաքելութեան աւարտին Դեկտեմբեր 3ին հրաժեշտ առնելով Կալկաթայէն, Սիտնի հասաւ Դեկտեմբեր 4ի առաւօտուն:

ԴԻԻԱՆ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼԷԹԻ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԴԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԳԵՈՐԳ ԵՒ ՍԻՐՎԱՐԴ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ԿԸ ՊԱՏՈՒՈՒԻՆ ԱՐԵՒԵԼԷԱՆ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Համրածամօթ ճարտարագէտ Գեորգ Յովնանեան չորրորդ ամերիկահայն է որ կ'արժանանայ էլիս Այլըմտի Պատուոյ Շքանշանին: Այս առթիւ, իմչպէս Ոսել հայ եւ ամերիկեան շրջանակներու մէջ իրենց կատարած բազմաթիւ բարեգործութիւններուն համար, Ամերիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանը շքանշանով մը մեծարեց Գեորգ եւ Սիրվարդ Յովնանեանները: Զաշկերոյթը տեղի ունեցաւ Շաբաթ Դեկտեմբեր 4, 1993, երեկոյեան ժամը 7.00-ին Առաջնորդարանի Հայկ եւ Ալիս Գալուսեան հանդիսասարահին մէջ՝ մախազահութեամբ թեմակալ Առաջնորդ Գեորգ Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեանի:

Ներկայ էին Յովնանեան բազմանդամ ընտանիքէն շատեր. ներառեալ Հրայր եւ Վահագն Յովնանեան եղբայրները, Տիտո Գրիգորեան եւ Անահիտ Միսիրեան քոյրերը իրենց ընտանիքներով (Յովնանեան ուրիշ եղբայր մը՝ Ժիրայր, կը բացակայէր բաղաժէն): Ներկայ էին նաեւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մօտ Հայաստանի Հանրապետութեան մնայուն ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանեան, ամոր փոխանորդ՝ Արմէն Պայուրեան, Ներկայացուցչութեան առաջին քարտուղար Տոքթ. Մովսէս Աբելեան, Իսկ ամերիկեան կառավարութեան պաշտօնատարներէն ներկայ էին Նիւ Ճըրքիի Օրէնսդրական ժողովի խօսմակ Կարապետ «Զագ» Հայրայեան եւ Նիւ Ճըրքիի ծերակուտական Ֆրէմ Բալուն: Ամերիկահայ զանազան կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներու մէջ ուշադրութիւն կը գրաւէին Հայ Եկեղեցւոյ Հիմնադրամի ատենապետ Սուրէն Յէսնեան, Հայկական Համագումարի Տնօրէն Խորեհուրդի ատենապետ Միքայէլ Յարութիւնեան, Հ. Բ. Ը. Միութեան ընդհանուր տնօրէն Լուիզ Սիմոն եւ Ղարաբաղի Օգնութեան Հիմնադրամի ատենապետ Անդրանիկ Ռուպեան:

Մեծարանգափի հաւաքոյթը սկիզբ առաւ շէնդ ընդունելութեամբ մը. մերկայ էին աւելի քան երեք Լարիւր քարեկամներ եւ հիւրեր, ճաշկերպոյթը տեղի ունեցաւ Առաջնորդարանի Հայկ եւ Ալիս Գալուֆման համդիսաստրանի մէջ, Մեծ խմամբով պատրաստուած յայտագիրին քացումը կատարուեցաւ ամերիկեան եւ հայկական ազգային քայքայներով՝ երգուած Մարօ Փարթամեանի կողմէ, որուն դաշնամուրով կ'ընկերակցէր Լուսի Տապաղեան, Գերշ. Տ. Բարգէն Նպս. Վարժապետեանի քացման աղօթքէն ետք՝ Թեմական Խորհուրդի ատենապետ դատաւոր Վիմսընթ կիւրահեան քաժակ առաջարկեց Տէր եւ Տիկին Յովնանեաններու կեանքը, իսկ Կազմակերպիչ Յամաճախումսի գոյգ ատենապետներէն Ռոգ Մեքենեան քարի գալուստ մաղթեց մերկաներուն, իսկ Ճորն Մեքենեան մերկայացուց օրուան համդիսավարը՝ Նիւ Ճըրգիի Օրէնսդրական Ժողովի խօսնակ Կարապետ «Չագ» Հայթայեան՝ որպէս Նիւ Ճըրգիի ծերակուտական (արդարեւ ան ծերակուտական ըմտրութեան քեկմածու է),

Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի Պատգամը

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մօտ Հայաստանի Հանրապետութեան մնայուն մերկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանեան իր յարգանքը ընծայեց Տէր եւ Տիկին Յովնանեաններուն, որոնք Նիւ Նորթ քաղաքի մէջ շէնք մը գնեցին, մորոգեցին ու մուրեցին Հայաստանի Ներկայացուցչութեան, Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի յղած շնորհաւորական պատգամը կարդացուեցաւ դեսպան Ալեքսանդր Արզումանեանի կողմէ. «Ամերիկահայ գաղութի զարգացման ու քարգաւանման մպաստելով հանդերձ, ձեր ջանքերը ուղղեցիք Հայաստանի օգնելու ազնիւ մպատակին, Մասնաւորաբար 1988-ի Հայաստանի աւերիչ երկրաշարժէն ետք, Մայր Հայրենիքի հանդէպ ձեր սնուցած անհում սէրն ու հիացումը արտայայտութիւն ստացան իրենց բանակով եւ խորով. Ստեփանաւան քաղաքի մէջ կառուցուած մոր քաղը շօշափելի ապացոյցներէն մէկն է, որ կը խորհրդանշէ միութիւնը արտասահմանի հայութեան՝ հայրենի երկրի դժուարին ժամանակներու ընթացքին, Մենք քարճրօրէն կը գնահատենք ման ձեր գործունէութիւնը որպէս ատենապետ Առաջնորդարանի Հայաստանի Օգնութեան Ֆոնտի, երբ դուք մեծ աշխատանք կատարեցիք Հայաստան ղրկելու զանազան տեսակի օժանդակութիւններ, Դուք միշտ յօժարութիւն ցուցաբերած էք արտակարգ եռանդով քազմապիսի օգնութիւններ ընձեռելու հայրենի պետութեան գորացման համար», Իր խոր երախտագիտութիւնը յայտնելով Հայաստանի դեսպանատան շէնքի մուրման առթիւ, Նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեան կը շնշտէր «անոր կարեւոր նշանակութիւնը վկայութիւնն է Հայաստանի մորանկախ Հանրապետութեան կողմէ առնուած հաստատ քայլերուն մասին եւ իր յատուկ տղը կը գրաւէ միջազգային գետնի վրայ»:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մերկայացուցիչ Գերշ. Տ. Ներսէս Արք. Պոզապայեան կարդաց Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամեմայն Հայոց Հայրապետի սրբատառ Կոնդակը, որ կը դրուատէր Յովնանեաններու քարեմասնութիւնները «որպէս առատաճեռն քարերարներ մեր Ս. Նկեղեցւոյ եւ ազգին», եւ անոնց «քազմաքիւ քարեգործութիւնները, մերառեալ եկեղեցւոյ մը կառուցումը», «Մենք մեծապէս երնուեցանք տեղեկանալով որ վերջերս Տիար Գէորգ Յովնանեան պարգեւատրուած է էլիս Այլընտի պատուոյ շքանշանով, որ մեծ հպարտութիւն կը պատճառէ Մեզի, ամերիկահայ գաղութին եւ մեր ամբողջ ազգին»:

Հայաստանի Օգոստոսյան Ֆոնտի փոխ ատենապետ՝ Բժշկապետ Էտկեր Թովսեփեան զգացումով խօսեցաւ Գէորգ Թովմանեանի հետ կապուած իր յուշերուն մասին՝ երբ Հայաստանի «Արմենիա» պանդոկին մէջ մոյմ սեմեակը բաժնած էին, Ան մատնանշեց Թովմանեանի ցուցաբերած դեկավարի յատկութիւնները: «Ամոր հետ աշխատիլը մեծ հաճոյք է: Ան կը մարմնացնէ ամերիկեան եւ հայկական լաւագոյն քարեմասնութիւնները»:

Հայ համայնքի երէց ազգային գործիչ եւ էլիս Այլընտի պատուոյ շքանշանակիր Սուրէն Ֆեսեան զուարթամտութեան պատիւ ըրաւ՝ պաշտօնապէս Գէորգ Թովմանեանի մերկայացնելով շքանշանը: Ազգային Փոքրամասնութեան Միացեալ Կազմակերպութիւններու Խորհուրդի ատենապետ Ուիլեյմ Տէմիս Ֆուկէյգի, որ ամսամբ պիտի մերկայացնէր շքանշանը, անհանգստութեան պատճառաւ չկարողացաւ համդիսութեան մերկայ գտնուիլ: Կամֆէ անկախ պատմաբաններով կը բացակայէր նաեւ էլիս Այլընտի պատուոյ շքանշանակիր Ալեք Մանուկեան, որ Սուրէն Ֆեսեանի հետ պատուոյ ատենապետներն էին մեծարամքի այս համդիսութեան:

Արա Թովմանեան, որ մերկայիս մախագահն է Գէորգ Թովմանեան ՀԱԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, քննորոշեց իր հայրը որպէս «Յշմարիտ կառուցող մը՝ շէնքերու քարի անունի եւ ըմտամիջի»: «Ան ամենէն երջանիկ անձն է երբ կառուցելու գործին լծուած է: Ունի մանուկի խանդավառութիւնը, սէրն ու տենչամբը: Ան անհաւատալի տեսիլի տէր անձ մըն է՝ որ յստակօրէն կը տեսնէ ապագան: Հոս կը կայանայ իր յաջողութեան գաղտնիքը», ըսաւ ան արդար հպարտութեամբ եւ շնչեց իր մօր կատարած կարեւոր դերը՝ բնմին հտին: Ան յիշեց իր հօր խօսքը թէ իր կեանքին լաւագոյն որոշումը եղած է իր տիկնոջ հետ ամուսնութիւնը:

Խօսելով մերկայ գտնուող չորս բոյրերուն (Սոսի, Եսթեր, Լուսի, Նատիա) անունով, Արա Թովմանեան զգացուած կերպով ըսաւ իր ծնողներուն. «Դուք պարզեւած էք մեզի քաղմաթիւ քաներ, սակայն ամենէն աւելի սէր եւ պատեհութիւն: Մենք դարձաւ, առանց վայրկեան միակ մտածելու, ձեզ պիտի ընտրէինք որպէս մեր ծնողները: Մենք շատ հպարտ ենք ձեզմով եւ շատ կը սիրենք ձեզ»: Ներկաները յոտնկայս ծափահարեցին:

«Գէորգ Թովմանեան լաւագոյն օրինակը կը ծառայէ ամերիկեան երագին» քառերով սկսաւ իր խօսքը Առաջնորդ Գերշ. Տ. Նաթակ Արք. Պարսամեան: Ան անդրադառնալով Գէորգ եւ Սիրվարդ Թովմանեաններու քարեգործութիւններուն ըսաւ. «Ամենք միասնաբար դրական ազդեցութիւն գործեցին ամէն դասակարգի պատկանող քաղմաթիւ անձերու կեանքին վրայ եւ ամենք քարի գործերը հասան Ամերիկայի ափերէն անդին՝ միմեծի իրենց ժառանգութեան աղբիւրը՝ Հայաստան»:

Սրբազան Հայրը Թովմանեան ամուր քաղդատեց միջին դարերու ազնուական ըմտամիջներու հետ՝ ծանօթ «իշխան» անունով. մինչ անոնք այժմ մեկնած են այս աշխարհէն՝ սակայն անոնց ազնիւ ոգին կենդանի է եւ կ'անի Գէորգ եւ Սիրվարդ Թովմանեաններու հոգիներուն մէջ: Անոնց վայելած քարի համբաւին համար է որ Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն Կաթողիկոս Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Առաջին Գէորգ Թովմանեանի առաջարկեց կենսաբո պատուաբեր պարտականութիւնը 1991-ի Սրբալոյս Միւռոնի օրինութեան՝ ազատ ու անկախ Հայաստանի հողին վրայ: Անոնք քարի օրինակ պիտի ծառայեն ապագայ սերունդներուն՝ որոնք հիացումով պիտի մային անոնց եւ պիտի մերշնչուին անոնց իրագործումներով: «Թովմանեանները օրինակ կը ծառայեն ըսելու

քույրիմ թէ մարդիկ կրնան յաջողութիւններ իրականացնել առանց մոռնալու իրենց պարտականութիւնը հանդէպ Աստուծոյ եւ ազգային ժառանգութեան ու պատկանելիութեան», եզրակացուց Առաջնորդ Սրբազան Հայրը:

Ներկաներու ուրախ քացագանչութիւններում ներքեւ՝ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեան՝ որպէս յուշանուէր Տէր եւ Տիկին Գէորգ եւ Սիրվարդ Յովնանեաններու յանձնեց Ս. Վարդան Մայր Տաճարի խորաքանդակը: Ապա, Գէորգ Յովնանեան իր տիկնոջ հետ քեմ քարճրացաւ՝ մինչ հանդիսականները քուռ կերպով կը ծափահարէին:

«Մեծ քարեգործութիւններ կատարեցիմք արտայայտելու համար մեր սէրն ու քարիկամեցողութիւնը», ըսաւ մեծարեալը խոնարհաբար: «Մեծ Թանաչում չէինք փնտռել: Ձեր ներկայութիւնը խորապէս գնահատելի կը գտնենք: Կեանքի մեծագոյն հանդիմանքն էմ մէկը կը կայանայ ոչ միայն ստանալու այլեւ տալու մէջ»:

Ակնարկելով էլիս Այլըմտի շէնքանին արժանանալու պատիւին, Գէորգ Յովնանեան յատկանշական համարեց զայն՝ որովհետեւ տուչութիւնը կը գուցադիպէր իր ծննդեան 70-րդ տարեդարձի օրուան, Մայիս 10, 1993: «Ամերիկան հիւանալի երկիր մըն է մեծ պատեհութիւններով: Համար ըլլալը պայման մը չէ յաջողելու համար: Մեծ պէտք է շատ աշխատինք եւ պարկեշտ ըլլանք մեր անձին մկտմամբ: Երբ պարկեշտ ենք մեզի հանդէպ, պարկեշտ կ'ըլլանք մանաւ ուրիշներու հանդէպ: Ես խորապէս զգացուած եմ ձեր ցուցաբերած սէրն եւ գնահատանքն, եւ երբեք պիտի չմոռնամ այս պահը»:

Մեկնող քաղմութիւնը իր հետ տարաւ հաւաքոյթին խորհուրդն ու պատգամը:

ԴԻԻԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ